

En analyse av formuesskattens innvirkning på norske gasselbedrifter¹

av Marte Nøkleby Finnevolden og Tiril Amalie H. Gulbrandsen, master i Finansiell økonomi ved Norges Handelshøyskole, våren 2015.

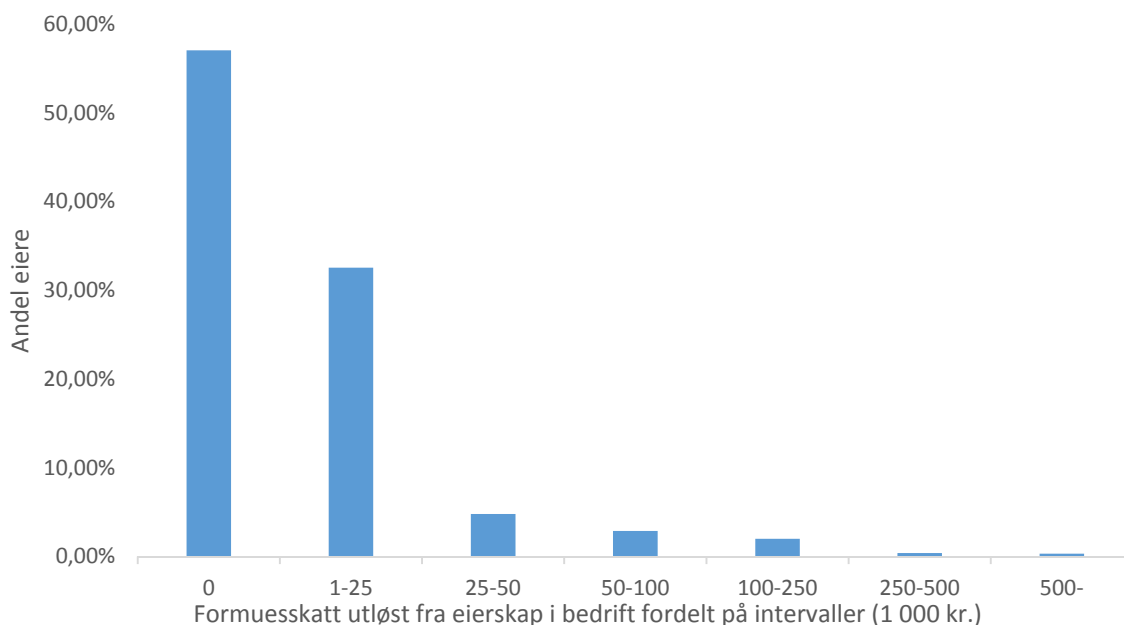
Formuesskatten har blitt trukket fram som spesielt skadelig for vekstselskaper og for entreprenørskap. Vi har derfor tatt for oss formuesskattens innvirkning på de selskapene som Dagens Næringslivs kåret til gasselbedrifter i 2013. Vår analyse viser at 90 prosent av eierne av disse bedriftene betalte mindre enn 25 000 kroner i formuesskatt for sine eierandeler i 2012 og at denne formuesskatten utgjorde en beskjeden andel av eiernes totale formuesskatt. Formuesskatten er også beskjeden målt som andel av bedriftenes utbetalte utbytte og totale skattebyrde.

Det norske oljeeventyret har bidratt til høye vekstimpulser og økt velstand siden 1970-tallet. Den senere tids drastiske fall i oljeprisen har imidlertid underbygget behovet for omstilling i norsk næringsliv. Det er derfor viktig å stimulere innovasjon og nyskaping. Et omstridt og hyppig diskutert forslag er å fjerne formuesskatten. Som et innspill i denne debatten har vi tatt for oss formuesskatten til eierne av de bedriftene som i årene 2009 til 2012 tilfredstilte Dagens Næringslivs krav til å bli klassifisert som «gaseller». Gasselbedrifter må være aksjeselskap og ha levert godkjente regnskaper til Brønnøysundregisteret, de må minst doble omsetningen over fire år og ha en omsetning på over én million kroner det første året. I tillegg må samlet driftsresultat være positivt og de må ha unngått negativ inntektsvekst.

Gasellelisten som ble publisert høsten 2013 inneholdt i alt 2 189 bedrifter. Etter å ha rensert bort bedrifter som er inaktive, som er slettet etter fusjon med andre selskaper, bedrifter som har utenlandsk eierskap og bedrifter der ingen eiere har mer enn 10% eierandel satt vi igjen med et utvalg på 1 835 bedrifter som inngår i de videre analysene. Vi har funnet fram til 3 714 unike eiere som eier minst 10 % hver i en av disse bedriftene. Vi har sammenstilt informasjon fra bedriftenes årsregnskap og ligning for årene 2009 til 2012, samt eiernes formuesskatt for de

¹ Denne oppsummeringen bygger på vår masteroppgave fra våren 2015, men inkluderer oppdaterte og utvidede analyser gjennomført sommeren 2015. Disse revisjonene er gjort i samarbeid med vår veileder Jarle Møen.

samme årene slik den fremkommer i skattelistene. Koblingen mellom bedrifter og eiere er gjort med utgangspunkt i eierandeler per 27. mars 2015.

Figur 1: Gasellebedriftenes eiere fordelt etter den formuesskatt de har betalt for sine eierandeler i gasellene i 2012. Siden vi ikke har tilgang til eiernes bruttoformue og gjeld er formuesskatten beregnet som marginalsatt, ikke gjennomsnittssatt. Figuren angir derfor den maksimale skattebelastningen som gasellebedriftene kan representere for eierne.

Figur 1 viser at 57 % av gasellebedriftenes eiere i 2012 ikke betaler formuesskatt overhodet, og at ytterligere 33 % betaler mindre enn 25 000 kroner i formuesskatt for sine eierandeler. For majoriteten av gasellebedriftenes eiere har altså formuesskatten liten eller ingen betydning. Det er imidlertid 10 % som betaler over 25 000 kroner, og vi ser at det i denne gruppen er enkelte som betaler svært mye.

En god del av eierne i utvalget vårt har betydelig formue utenom gasellebedriftene. Vi ser derfor også på hvor mye formuesskatten fra gasellebedriftene utgjør som andel av eiernes totale formuesskatt. I 2012 finner vi at formuesskatten fra gasellebedriftene i gjennomsnitt utgjør bare 8,4 % av eiernes totale formuesskatt. Dette tallet dekker imidlertid over betydelige forskjeller mellom eierne. I Tabell 1 ser vi antall eiere i formuesskatteposisjon kryssklassifisert på intervaller for betalt formuesskatt og intervaller for hvor stor andel denne formuesskatten utgjør av eiernes totale formuesskatt. I de tilfeller der formuesskatten fra eierskapet i gasellebedrift

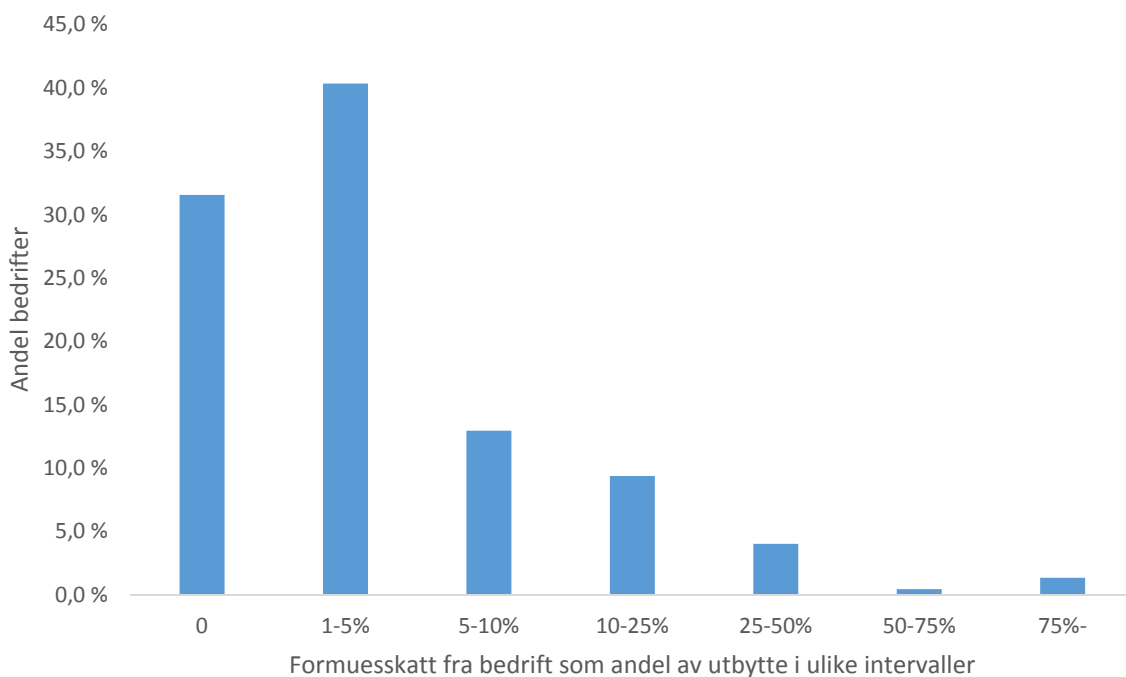
utgjør en større andel av den totale formuesskatten (50 % eller mer), er formuesskatten fra gasselbedrift under 25 000 kroner for over 64 % av eierne.

Formuesskatt fra Gasselbedrift (kr.)	Formuesskatt fra gasselbedrift som andel av total formuesskatt (%)					
	0-1 %	1-25 %	25-50%	50-75%	75-100%	Totalt
1-25 000	70	514	224	150	251	1 209
25 000-50 000	5	34	35	39	65	178
50 000-100 000	1	23	25	28	30	107
100 000-250 000	1	15	8	15	35	74
250 000-500 000	0	1	2	5	7	15
Over 500 000	0	3	4	2	3	12
Totalt	77	590	298	239	391	1 595

Tabell 1: Antall eiere i formuesskatteposisjon kryssklassifisert på intervaller for betalt formuesskatt og intervaller for hvor stor andel denne formuesskatten utgjør av total formuesskatt. Siden vi ikke har tilgang til eiernes bruttoformue og gjeld er formuesskatten beregnet som marginalsatt, ikke gjennomsnittsskatt. Tabellen angir derfor den maksimale skattebelastningen som gasselbedriftene kan representere for eierne. Merk at 2 119 av 3 714 eiere i utvalget vårt ikke betaler formuesskatt og derfor ikke er med i tabellen ovenfor.

En hyppig påstand i debatten om formuesskatten er at eierne tvinges til å ta utbytte for å betjene skatten og at dette hemmer bedriftenes vekst ved at bedriftene tappes for kapital. Vi har undersøkt omfanget av dette problemet. I 63 % av gasselbedriftene i vårt utvalg er det ikke tatt ut utbytte i 2012. Omkring halvparten av disse bedriftene utløser formuesskatt for eierne. De har altså vært i stand til å betjene formuesskatten uten å tappe bedriftene for kapital.

Figur 2 viser forholdet mellom formuesskatt og utbytte for de 672 gasselbedriftene i utvalget vårt som betalte ut utbytte til eierne. For 72 % av disse bedriftene utgjør formuesskatten som bedriftene utløser for eierne mindre enn 5 % av det utbytte som er utbetalt. Dette viser at utbytte i det alt vesentlige tas ut for andre formål enn å betjene eiernes formuesskatt. For alle bedriftene under ett utgjør formuesskatten 9,5 % av det utbetalte utbyttet.

Figur 2: Intervaller for formuesskatt utløst av gassellebedriftene som andel av bedriftenes utbetalte utbytte for de 672 bedriftene som utbetalte utbytte.

Vi har også undersøkt forholdet mellom formuesskatten og bedriftenes inntektsskatt. I 2012 betalte gassellebedriftene omtrent 1,5 milliarder kroner i inntektsskatt, slik at den formuesskatten som er utløst fra bedriftene dermed kun utgjør 3,3 % av inntektsskattens størrelse. Legger vi sammen inntektsskatt og eierens formuesskatt utløst av eierandelene for alle gassellene og deretter regner dette i prosent av samlet skattbart overskudd for alle gassellene, får vi at gjennomsnittskatten er 29,0 %. Sammenligner vi formuesskatten med arbeidsgiveravgiften utgjør samlet formuesskatt 3,4 % av samlet arbeidsgiveravgift. Disse tallene viser at formuesskatten som andel av gassellenes totale skattebelastning er relativt beskjeden, men ikke neglisjerbar.

I 2012 utga NHO en rapport der de så på bedrifter der formuesskatt og utbytte var større enn årsresultat og hvordan formuesskatt bidro til å tappe bedriftene for kapital. I vårt utvalg er det kun to gassellebedrifter som har formuesskatt og utbytte større enn årsresultatet og som dermed står i direkte fare for å bli tappet for kapital som konsekvens av formuesskatten. Vi finner at disse bedriftene har gode nøkkeltall og at det ikke er grunn til å tro at eierens formuesskatt kan føre til likviditetsutfordringer.

Avslutningsvis går vi tilbake til Figur 1 og ser nærmere på de 10 % av eierne av gasellebedriftene som fikk utløst en formuesskatt fra sitt eierskap på over 25 000 kroner. En nøkkeltallanalyse der vi sammenligner deres bedrifter med de øvrige bedriftene i utvalget viser at de bedriftene som har eiere som betaler mer enn 25 000 kroner i formuesskatt for sine eierandeler gjennomgående er mer solide og mer likvide enn de bedriftene som utløser mindre enn 25 000 kroner i formuesskatt for eierne. Regresjonsanalyser viser også at formuesskatt er positivt korrelert med egenkapitalandel og likviditetsgrad.

Fokuserer vi på de få bedriftene som utløste mer enn 250 000 i formuesskatt finner vi fortsatt gode tall. I utvalget er det 27 personer som betaler over 250 000 for eierskap i 22 forskjellige gaseller. I bare 6 av disse bedriftene tok eierne utbytte, og det samlede utbyttet for disse 6 var 16 ganger så stort som den samlede formuesskatten. 21 av de 22 bedriftene hadde en likviditetsgrad som lå over det SSB oppgir som landsgjennomsnittet for ikke-finansielle aksjeselskaper i 2012. Gjennomsnittlig egenkapitalprosent for de 22 bedriftene var 52,5%.

Samlet sett mener vi at analysene våre ikke gir grunnlag for å anta at formuesskatten på avgjørende og systematisk vis hemmer veksten til gasellene. De bedriftene som utløser formuesskatt for eiernes synes å ha gode nøkkeltall og kapitalsterke eiere. Det er også verdt å merke seg at vellykkede vekstbedrifter leverer god avkastning til sine eiere til tross for formuesskatten. Betrakter vi alle gasellebedriftene i utvalget som en portefølje, er samlet egenkapitalrentabilitet etter inntekts- og formuesskatt 33 %.

Hvor viktig gasellebedrifter er for omstillingen av norsk økonomi har vi ikke analysert. Det er også vanskelig å si noe sikkert om hvor representative gasellene er for norske vekstbedrifter. Siden det er et krav om at gasellebedriftene skal gå med overskudd er det grunn til å tro at de har bedre likviditet enn mindre modne vekstbedrifter. Samtidig er det også grunn til å tro at mindre modne bedrifter vil ha lavere skattemessig formuesverdi og dermed utløse mindre formuesskatt for eierne. Videre forskning bør se nærmere på forholdet mellom markedsverdi og skattemessig ligningsverdi for unoterte vekstbedrifter, og analysere formuesskattebelastningen for eiere av vekstbedrifter som ikke går med overskudd og for eiere av bedrifter som senere opphører.